

Aan de leden van de vaste commissie voor VWS
in de Tweede Kamer der Staten-Generaal
ter attentie van mevrouw H. Post, griffier
per email: cie.vws@tweedekamer.nl

Oudlaan 4
3515 GA Utrecht
Postbus 9696
3506 GR Utrecht
Telefoon (030) 273 97 26
www.brancheorganisatieszorg.nl
IBAN NL33 FVLB0699 1645 59

Datum : 10 februari 2020
Ons kenmerk : 200210/BoZ
Betreft : algemeen overleg governance in de zorgsector d.d. 20 februari 2020

Geachte commissieleden,

Op donderdag 20 februari a.s. is er een algemeen overleg governance in de zorgsector waarin onder andere de investeringsmogelijkheden voor zorgaanbieders en het bevorderen van kwaliteit en een transparante, integere en professionele bedrijfsvoering aan de orde komen. ActiZ, GGZ Nederland, NFU, NVZ en VGN verenigd in de Brancheorganisaties Zorg (BoZ) vragen uw aandacht voor het volgende.

Wetsvoorstel integere bedrijfsvoering

In de brief van 25 november 2019¹, kondigt de minister van VWS de komst aan van een Wetsvoorstel integere bedrijfsvoering waarmee de wettelijke eisen aan de bedrijfsvoering van zorgaanbieders worden aangescherpt. Dit gebeurt door:

- a) aanvullende voorwaarden te stellen aan dividenduitkering;
- b) een wettelijke verplichting voor zorgaanbieders om belangenverstrengeling binnen hun organisatie te voorkomen;
- c) versterking van de positie van de onafhankelijke interne toezichthouder binnen zorgaanbieders;
- d) de uitbreiding en inrichting van de Wtza-vergunning om aanbieders die de verkeerde intenties hebben of eerder de fout in zijn gegaan beter te kunnen weren, door aanvullende intrekingsgronden om de vergunning in te kunnen trekken als een zorgaanbieder niet integer handelt.

Ad b. en c. - Belangenverstrengeling

Zorggeld moet effectief, doelmatig en rechtmatig worden besteed. Daar mag geen misverstand over bestaan. In dit verband moet ongewenste belangenverstrengeling, waarbij iemand meerdere belangen dient die een zodanige invloed op elkaar kunnen uitoefenen dat zijn of haar integriteit in het geding komt, met kracht worden tegengegaan.

¹ De brief vormt een nadere uitwerking van de brief: Investeringsmogelijkheden voor zorgaanbieders en het bevorderen van kwaliteit en een transparante, integere en professionele bedrijfsvoering - 35000-XVI-133, Brief regering - minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, H.M. de Jonge - 9 juli 2019

Van de Brancheorganisaties Zorg (BoZ) maken deel uit:

In de Governancecode Zorg 2017 (Code) is daarom onder meer het volgende geregeld (zie bijlage):

Elke vorm van persoonlijke bevoordeling dan wel belangenverstremgeling van enig lid van de raad van bestuur of van de raad van toezicht en de zorgorganisatie wordt voorkomen en de schijn hiervan wordt vermeden.

Dit moet in reglementen worden vastgelegd. De Code heeft in korte tijd gezag opgebouwd en wordt zorgbreed nageleefd, mede doordat verzekeraars de naleving van de Code vaak verplicht stellen in hun contracteerbeleid². De Code wordt goed onderhouden en waar nodig geactualiseerd en verrijkt.

De BoZ heeft, gegeven het maatschappelijk debat over belangenverstremgeling, in oktober 2019 de BoZ Governance Innovatie en Adviescommissie onder voorzitterschap van prof. dr. Minkman gevraagd om nader advies over mogelijke verbetering van de bepalingen over belangenverstremgeling in de Code.

Wetsvoorstel en zelfregulering

Het Kabinet is voornemens om in het wetsvoorstel over integere bedrijfsvoering bepalingen die nu nog in de Code staan, rechtstreeks in de wet op te nemen en van een nadere detaillering en normering te voorzien. Daarmee wordt beoogd de IGJ en NZa meer instrumenten in handen te geven om rechtstreeks hierop te kunnen handhaven.

Vanzelfsprekend dienen IGJ en NZa de instrumenten in handen te hebben die zij nodig hebben om hun publieke taak te kunnen vervullen. Daarbij is het echter van groot belang dat zelfregulering (via de Code) en wettelijke regulering **complementair en met elkaar in evenwicht** zijn.

De Code is *het* instrument voor zelfregulering. Voor regels die al verplicht zijn in wet- en regelgeving is in de Code naar hun aard geen plaats. Indien er een bestuursrechtelijke norm voor integere bedrijfsvoering komt, dreigt de Code een belangrijk deel van zijn functie te verliezen. Ten aanzien van zaken als belangenverstremgeling en de positie van de RvT zal dan geen civielrechtelijke en verenigingsrechtelijke sanctionering meer plaatsvinden. Wellicht nog belangrijker is dat de huidige Governancecode Zorg 2017 inzet op een open cultuur, waarin bestuurders en werknemers zichzelf en elkaar aanspreken op gedrag. Dit zijn aspecten die zich niet bij wet laten regelen.

² Zie: Prof. mr. L.G.H.J. Houwen: Normen en (morele) waarden van de Governancecode Zorg in Tijdschrift Ondernemingsrecht 2020/3

De Commissie Halsema³ schreef er in 2013 het volgende over:

In de laatste jaren hebben branches en instellingen in de semipublieke sector al veel werk gemaakt van zelfregulering in de vorm van codes. Daarmee leggen de instellingen zichzelf normen op en ze verklaren zich bereid eraan te voldoen; op die verplichting kunnen ze vervolgens worden aangesproken. Bij goede zelfregulering horen in ieder geval heldere voorschriften voor de organisatie van de instelling; de Commissie noemt in haar aanbevelingen aan de sector de belangrijkste thema's die daarbij dienen te worden uitgewerkt.

Maar ook structuren en regels zijn niet voldoende. Ze maken mensen niet vanzelfsprekend betrouwbaar en ze kunnen incidenten niet voorkomen. Voor goed gedrag en goed bestuur is meer nodig: de inzet van het individu is essentieel. Een open cultuur, waarin bestuurders en werknemers zichzelf en elkaar aanspreken op gedrag, helpt mensen hun morele verantwoordelijkheid te nemen. En ook hier spelen de codes in de sector een belangrijke rol. Ze bieden handvatten om best practices te bespreken en elkaar te bevragen over beslissingen.

De minister van VWS informeerde op 22 januari 2015⁴ de Kamer als volgt over de juridische mogelijkheden om in te grijpen in het bestuur en toezicht van zorgorganisaties.

Op basis van deze bestaande civielrechtelijke mogelijkheden, aangevuld met zorgspecifieke wetgeving waarbij via maatregelen van bestuurlijke ondertoezichtstelling op grond van de Kwaliteitswet ingegrepen kan worden bij zorginstellingen waar risico's voor de kwaliteit en veiligheid ontstaan, is er een robuust palet van maatregelen voorhanden.

Sinds 2015 is dit robuuste palet van regels die toezien op goed bestuur verder versterkt: met de Wmcz 2018 die cliëntenraden instemmingsrechten geeft en het recht om een enquête te vorderen bij de Ondernemingskamer; en met een geheel vernieuwde Governancecode Zorg 2017 die op de punten die VWS thans bij wet wil regelen, is aangescherpt.

Het ministerie van VWS heeft de BoZ, NVTZ en NVZD betrokken bij de beleidsevaluatie van haar agenda voor Goed Bestuur in de zorg 2015. Wij achten het van belang dat de resultaten van deze evaluatie betrokken worden bij het debat over zelfregulering en wetgeving.

Het debat over de balans tussen zelfregulering en wetgeving is naar onze opvatting nog onvoldoende gevoerd. In dit debat staat voorop wat de meest effectieve vorm is om de maatschappelijke waarden van de zorg te dienen.

³ Een lastig gesprek: Advies Commissie Behoorlijk Bestuur, 2013

⁴ Brief d.d. 22 januari 2015, Kenmerk 678867-128073-MC

Wij verzoeken u de minister te vragen om bij de verdere inkleuring van het wetsvoorstel integrale bedrijfsvoering, in dialoog te gaan met het veld over een werkbaar en werkzaam evenwicht in wettelijke regulering en zelfregulering.

Ad d. - Toelating

De huidige WTZi hanteert beperkte toelatingscriteria, die bovendien in de praktijk door het CIBG slechts oppervlakkig worden getoetst. De huidige toelatingspraktijk heeft geleid tot een wildgroei van kleine aanbieders. Deze praktijk vergroot de kans op fraude en fouten, beperkt de mogelijkheden van samenwerking en ketenzorg, en tast daarmee de reputatie van de hele zorg aan. De oplossing die de nieuwe WTZa voorstaat regelt echter niet alleen de toelating, maar schrijft verplichtingen voor aan reeds toegelaten organisaties. Deze voorstellen leggen een grote uitvoeringslast op, niet alleen voor de nieuwe aanbieders maar ook voor de IGJ als toezichthouder. Dat is ongewenst. Wij menen dat strengere toelatingseisen veel kunnen bijdragen aan het voorkomen van fraude, excessen en onrechtmatige besteding van zorggeld. Naar wij hebben begrepen kan dit geadresseerd worden in het wetsvoorstel Integrale bedrijfsvoering zorgaanbieders, door het middel van het toevoegen extra weigerings- en intrekingsgronden van de vergunning.

Wij verzoeken u er bij de minister op aan te dringen om te komen tot strengere eisen aan de toelating voor nieuwe zorgaanbieders.

Daarnaast kan veel bereikt worden door de inzet van deels reeds bestaande instrumenten:

- het CIBG een VOG laten opvragen voor de natuurlijke persoon en/of de rechtspersoon die om een toelating verzoekt;
- het doen van een integriteitsonderzoek overeenkomstig de Wet Bibob indien het CIBG hiervoor valide gronden ziet;
- het vergroten van de samenwerking tussen toezichthouders (IGJ, ISZW), Belastingdienst/FIOD en zorgverzekeraars en het mogelijk maken dat deze partijen informatie mogen uitwisselen, verzamelen en delen met het CIBG.

Tenslotte

De BoZ verzoekt u om het bovenstaande bij uw inbreng te betrekken. Wij zijn graag bereid bovenstaande nader toe te lichten.

Met vriendelijke groet,

Wouter van Soest
voorzitter BoZ directeurenoverleg

- cc. minister van VWS
- bijlage - Passage uit Governancecode Zorg 2017

Van de Brancheorganisaties Zorg (BoZ) maken deel uit:

- bijlage

Passage uit Governancecode Zorg 2017

2.6 Belangentegenstellingen

Integriteit vertaalt zich onder meer in het vermijden en tegengaan van iedere vorm en schijn van belangenverstremgeling. Alhoewel bij 'de schijn van belangenverstremgeling' de belangen van cliënten, de zorgorganisatie of anderen niet geschaad hoeven te zijn, is het wel belangrijk hier aandacht voor te hebben omdat de schijn van belangenverstremgeling afbreuk kan doen aan het vertrouwen in de zorgorganisatie.

2.6.1. Elke vorm van persoonlijke bevoordeling dan wel belangenverstremgeling van enig lid van de raad van bestuur of van de raad van toezicht en de zorgorganisatie wordt voorkomen en de schijn hiervan wordt vermeden.

In de reglementen van de raad van bestuur en raad van toezicht wordt vastgelegd hoe met tegenstrijdige belangen en de schijn hiervan wordt omgegaan. Een lid van de raad van bestuur of de raad van toezicht meldt elke vorm en/of schijn van belangenverstremgeling terstond aan de voorzitter van de raad van toezicht en aan de overige leden van de raad en verschaft daarover alle relevante informatie. De raad van toezicht besluit buiten aanwezigheid van het betrokken lid of er sprake is van belangenverstremgeling en hoe daarmee wordt omgegaan.

2.6.2. Een lid van de raad van bestuur of raad van toezicht kan niet tegelijkertijd de functie vervullen van een lid van de raad van bestuur of de raad van toezicht van een andere zorgorganisatie die binnen het verzorgingsgebied van de zorgorganisatie geheel of gedeeltelijk dezelfde werkzaamheden als de zorgorganisatie verricht, tenzij de andere zorgorganisatie als groeps- of dochtermaatschappij of anderszins nauw verbonden is met de zorgorganisatie.

2.6.3. De raad van bestuur neemt maatregelen die zorgen dat belangenverstremgeling van professionals, managers en medewerkers wordt voorkomen en dat (een vermoeden van) belangenverstremgeling bij de raad van bestuur wordt gemeld en door de raad van bestuur wordt beoordeeld.

De raad van bestuur rapporteert aan de raad van toezicht over situaties waarin (de schijn van) belangenverstremgeling is ontstaan en hoe de raad van bestuur daarmee is omgegaan.

Zie ook <https://www.governancecodezorg.nl/waarden-en-normen>

Uitspraken van de governancecommissie over belangenverstremgeling

https://scheidsgerechtgezondheidszorg.nl/article_pdf_files/5cc58d8e146bff1441e7dbc479120baf/gc-1803.pdf?id=2333

<https://scheidsgerechtgezondheidszorg.nl/uitspraken/uitspraken-governancecommissie/gc1706>

<https://scheidsgerechtgezondheidszorg.nl/uitspraken/uitspraken-governancecommissie/gc1704>

<https://scheidsgerechtgezondheidszorg.nl/uitspraken/uitspraken-governancecommissie/gc1703>